

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 286/2018-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Branislavom Grancom, Kováčska 28, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er 3105/2009 za účasti Okresného súdu Košice II a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er 3105/2009 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 750 € (slovom sedemstopäťdesiat eur), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 312,34 € (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet advokáta Mgr. Branislava Granca do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 286/2018-12 z 26. apríla 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er 3105/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo s'ťažnosti a z vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že s'ťažovateľ je účastníkom exekučného konania na strane povinného.

Predmetom exekučného konania bolo vymoženie 1 432,54 € s príslušenstvom.

Dňa 27. februára 2015 podal oprávnený okresnému súdu návrh na zastavenie exekúcie z dôvodu, že medzi ním a sťažovateľom došlo k uzavretiu dohody o urovnaní. Sťažovateľ tvrdí, že on sám následne v snahe o urýchlenie napadnutého konania vzal späť svoje námietky proti exekúcii a taktiež požiadal o zastavenie napadnutého exekučného konania.

Okresný súd však do podania sťažnosti ústavnému súdu (15. augusta 2017), teda za takmer dva a pol roka, o tomto návrhu oprávneného na zastavenie exekúcie nerozhodol.

K opodstatnenosti sťažnosti sa vyjadril aj okresný súd prostredníctvom svojho predsedu prípisom sp. zn. I SprV 209/2018, ktorý bol ústavnému súdu doručený 26. marca 2018. Podľa predsedu okresného súdu možno konštatovať, že v určitých úsekoch napadnutého konania došlo k obdobiam nečinnosti, uvedené je však potrebné vnímať v kontexte nepriaznivej personálnej situácie na okresnom súde, ktorý je jeden z najväčších súdov prvej inštancie a zároveň patrí k najzaťaženejším súdom. Prieťahy v napadnutom konaní sú teda objektívneho charakteru a súvisia s celkovým personálnym stavom na okresnom súde a s celkovým počtom „napadnutých“ exekučných vecí.

Zo zaslaného súdneho spisu okresného súdu zistil ústavný súd takýto priebeh napadnutého konania:

Dňa 6. októbra 2009 bola okresnému súdu doručená žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie.

Dňa 15. októbra 2009 bolo okresným súdom vydané poverenie na vykonanie exekúcie.

Dňa 5. februára 2015 boli okresnému súdu doručené námietky povinného proti exekúcii.

Dňa 27. februára 2015 bol súdu doručený návrh na zmenu osoby oprávneného a návrh nového oprávneného na zastavenie exekúcie.

Dňa 17. marca 2015 bolo okresnému súdu doručené späťvzatie námietok sťažovateľa proti exekúcii.

Dňa 1. júna 2015 bolo okresným súdom vydané uznesenie o zmene účastníka konania na strane oprávneného.

Dňa 23. júna 2016 zaslal okresný súd súdnemu exekútorovi oznámenie o tom, že sťažovateľ vzal svoje námietky proti exekúcii späť.

Dňa 28. marca 2017 bol okresnému súdu doručený návrh na zmenu súdneho exekútora.

Dňa 14. novembra 2017 bol okresnému súdu doručený návrh súdneho exekútora na zastavenie exekúcie, keďže na majetok sťažovateľa bol vyhlásený konkurz.

Dňa 10. januára 2018 okresný súd uznesením rozhodol o návrhu oprávneného na zastavenie exekúcie z 27. februára 2015 tak, že exekúciu zastavil.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľ zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva

k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04). Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. V súčasnosti od 1. júla 2016 tieto povinnosti vychádzajú zo zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), najmä z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti konštantne zdôrazňuje, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti

(Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prieťahov nevyníma. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (obdobne III. ÚS 15/03, IV. ÚS 551/2013).

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že špecifikom exekučného konania je to, že exekučné konanie je spravidla „v rukách“ súdneho exekútora, pričom exekučný súd v rámci exekučného konania koná a rozhoduje len na základe procesných návrhov účastníkov exekučného konania, resp. súdneho exekútora, preto namietať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno na ústavnom súde vo vzťahu k exekučnému sudu len vtedy, ak tento má reálne o čom rozhodovať.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Z hľadiska prvého kritéria ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie nie je možné považovať za právne či fakticky zložité, čo napokon netvrdil ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľ sám neprispel k predĺženiu napadnutého konania. Naopak, s'ťažovateľ sa domáhal, aby okresný súd v jeho veci konal a rozhodol, keď svoje námietky proti exekúcii vzal späť a okresný súd v nadväznosti na to požiadal o zastavenie exekučného konania.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd po preskúmaní zapožičaného súdneho spisu konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol poznačený dlhodobým obdobím nečinnosti, a to v súvislosti s rozhodovaním o návrhu na zastavenie exekučného konania z 27. februára 2015, o ktorom okresný súd rozhodol až 10. januára 2018, teda po takmer 3 rokoch. Takúto nečinnosť nemožno z pohľadu ústavného súdu akceptovať.

Pokiaľ predseda okresného súdu poukazuje na dlhodobú nepriaznivú personálnu situáciu na okresnom súde, ústavný súd konštatuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbavuje zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (I. ÚS 19/00, I. ÚS 108/02). Námietka nedostatočného personálneho obsadenia súdu a vo väzbe na to neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka, ktorý od súdu právom očakáva ochranu svojich práv v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (III. ÚS 559/2016).

Ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že právna vec sťažovateľa bola v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončená, ústavný súd okresnému súdu neprikazoval, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov. V tejto časti sťažnosti preto sťažovateľovi nemožno vyhovieť (bod 4 výrokovej časti nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 300 €, čo odôvodňuje pretrvávajúcim stavom právnej neistoty a sťažením vykonávania podnikateľských aktivít.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na dĺžku napadnutého konania v časti rozhodovania okresného súdu o návrhu na zastavenie exekučného konania ústavný súd považoval priznanie sumy 750 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom pred ústavným súdom.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľov vyčíslil trovy konania sumou 475,05 € za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2017 a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2018.

Ústavný súd priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade príslušnými ustanoveniami vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony vykonané v roku 2017 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, písomné podanie sťažnosti), a to každý úkon 147,33 €, t. j. spolu 294,66 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát 8,84 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 312,34 €.

Podanie právneho zástupcu sťažovateľa zo 16. júla 2017 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote uvedenej v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. augusta 2018